

מסקנה טריוויאלית

או אג'נדה סמויה?

הכותב בוחן את מאמרו של ד"ר צבי לניר "הכשל החשיבתי של הצבאות בעימותים נמוכי עצימות" ומעריך כי מאחורי מסך של מלל הקשה להבנה מסתתר למעשה חשש אמיתי מפני טיב המחשבה הצבאית אצלנו

שאל ברנפלד

מסקנה טריוויאלית?

קראתי את מאמרו של ד"ר צבי לניר "הכשל החשיבתי של הצבאות בעימותים נמוכי עצימות" ("מערכות" 365, אוגוסט 1999) והתקשיתי להבין את כוונת המחבר. המאמר עוסק בבעיה כללית ומתייחס – כמקרה פרטי – לעימותים נמוכי עצימות עם הפלשתינים ועם החיזבאללה. במאמר מוצגות מספר דוגמאות משכנעות, שלאחריהן הוא מביא את הקורא למסקנה די טריוויאלית, דהיינו למסקנה שהחיים סבוכים, ולכן ארגונים, הרוצים למלא את ייעודם, חייבים להפעיל גם את השכל האם לכך התכוון המחבר?

דרך אגב, טיעונים כלליים דומים עלו גם בהרצאה שנשא ד"ר שמעון נווה באוניברסיטת תל-אביב ב-29 באפריל 1999 על "המצב הפוסט-אסטרטגי: בחינה חתרנית של תפיסת הביטחון הישראלית". "סוף מעשה במחשבה תחילה" הוא מרשם שחוק מרוב שימוש, ואין צורך באפרט מדעי כדי לשכנע בנכונותו. לדעתי, המסקנה העולה מהמאמר היא טריוויאלית,

כלכל, מנכ"ל הבורסה
לניחת ערר

וזאת מהטעמים הבאים:

1. קל להמליץ על התמודדות מושכלת עם מערכות סבוכות, אך קשה להציע מה לעשות ואיך לעשות.
 2. המושג "מערכת סבוכה" גם הוא בעייתי, שכן יש בו לא מעט טאוטור-ולוגיה. למעשה, "בעיה סבוכה" היא כל בעיה אשר לא ניתן לפתור בהינף קולמוס או בתוכנת מחשב פשוטה. חוסר ההתלהבות של קברניטים - בתחומים רבים - לאמץ תיאוריות המנסות להתמודד עם מערכות סבוכות אינו, בהכרח, תוצאה של פרימיטיביות מחשבתית מצידם או של חוסר יכולתם של החוקרים להסביר את עצמם במונחים פשוטים. לא אחת הרתיעה של הקברניטים היא תוצאה של חולשת התיאוריה. על כך כבר אמר מורי ורבי צבי זוסמן: "אין דבר מעשי כמו תיאוריה נכונה".
- לכן גם קל יותר לשכנע קברניטים לאמץ מדיניות המתבססת על תיאוריה טכנולוגית מורכבת מאשר לשכנעם באמיתות "תיאוריות" התנהגותיות בתחום המדיני או הכלכלי.

כך, למשל, מתקשה נגיד בנק ישראל לשכנע את ההנהגה הכלכלית ואת הציבור במדיניותו. כידוע, בשנים האחרונות מונחה

המדיניות המוניטרית על-ידי התיאוריה כי "הדפסת כסף" אינה יכולה להקטין את האבטלה, וכי כל אשר תשיג הוא הגברת האינפלציה. מתברר כי כלכלנים רבים, אנשי משק והציבור הרחב מתקשים להאמין בתוקף של התיאוריה הזאת, ולכן רבה המהומה סביב מדיניותו של בנק ישראל.

אג'נדה סמויה?

למקרא מאמרו של ד"ר לניר ולמשמע הרצאתו של ד"ר נווה התגנבה למוחי המחשבה, שמאחורי האמירה "המדעית" מצד אחד והטריוויאלית מצד אחר מסתתרת אג'נדה חשובה הרבה יותר, דהיינו ביקורת קשה על ראשי צה"ל האם ייתכן שהטקסטים המסובכים מסתירים את השאלות שבאמת מטרידות את החוקרים: איך מבטיחים שצה"ל יהיה צבא חושב? איך בונים ארגון ותרבות, שבהם סייפא וספרא יפרו זה את זה? האם המערכת המדינית-ביטחונית מסוגלת להיעזר בכוחות אינטלקטואליים שאינם בתחום הטכנולוגי? האם הידוק ההכוונה והפיקוח האזרחיים על המערכת הצבאית עשוי לסייע? וכיוצא באלה שאלות נכבדות. נראה כי שני החוקרים אימצו את

מסקנה טריוויאלית או אג'נדה סמויה?

הכותב בוחן את מאמרו של ד"ר צבי לניר "הכשל החשיבתי של הצבאות בעימותים נמוכי עצימות" ומעריך כי מאחורי מסך של מלל הקשה להבנה מסתתר למעשה חשש אמיתי מפני טיב המחשבה הצבאית אצלנו

שאל ברנפלד

מסקנה טריוויאלית?

קראתי את מאמרו של ד"ר צבי לניר "הכשל החשיבתי של הצבאות בעימותים נמוכי עצימות" ("מערכות" 365, אוגוסט 1999) והתקשיתי להבין את כוונת המחבר. המאמר עוסק בבעיה כללית ומתייחס – כמקרה פרטי – לעימותים נמוכי עצימות עם הפלשתינים ועם החיזבאללה. במאמר מוצגות מספר דוגמאות משכנעות, שלאחריהן הוא מביא את הקורא למסקנה די טריוויאלית, דהיינו למסקנה שהחיים סבוכים, ולכן ארגונים, הרוצים למלא את ייעודם, חייבים להפעיל גם את השכל האם לכך התכוון המחבר?

דרך אגב, טיעונים כלליים דומים עלו גם בהרצאה שנשא ד"ר שמעון נווה באוניברסיטת תל-אביב ב-29 באפריל 1999 על "המצב הפוסט-אסטרטגי: בחינה חתרנית של תפיסת הביטחון הישראלית". "סוף מעשה במחשבה תחילה" הוא מרשם שחוק מרוב שימוש, ואין צורך באפרט מדעי כדי לשכנע בנכונותו. לדעתי, המסקנה העולה מהמאמר היא טריוויאלית,

כלכל, מנכ"ל הבורסה
לניירות עזר

וזאת מהטעמים הבאים:

1. קל להמליץ על התמודדות מושכלת עם מערכות סבוכות, אך קשה להציע מה לעשות ואיך לעשות.
 2. המושג "מערכת סבוכה" גם הוא בעייתי, שכן יש בו לא מעט טאוטור-ולוגיה. למעשה, "בעיה סבוכה" היא כל בעיה אשר לא ניתן לפתור בהינף קולמוס או בתוכנת מחשב פשוטה. חוסר ההתלהבות של קברניטים - בתחומים רבים - לאמץ תיאוריות המנסות להתמודד עם מערכות סבוכות אינו, בהכרח, תוצאה של פרימיטיביות מחשבתית מצידם או של חוסר יכולתם של החוקרים להסביר את עצמם במונחים פשוטים. לא אחת הרתיעה של הקברניטים היא תוצאה של חולשת התיאוריה. על כך כבר אמר מורי ורבי צבי זוסמן: "אין דבר מעשי כמו תיאוריה נכונה".
- לכן גם קל יותר לשכנע קברניטים לאמץ מדיניות המתבססת על תיאוריה טכנולוגית מורכבת מאשר לשכנעם באמיתות "תיאוריות" התנהגותיות בתחום המדיני או הכלכלי.

כך, למשל, מתקשה נגיד בנק ישראל לשכנע את ההנהגה הכלכלית ואת הציבור במדיניותו. כידוע, בשנים האחרונות מונחה

המדיניות המוניטרית על-ידי התיאוריה כי "הדפסת כסף" אינה יכולה להקטין את האבטלה, וכי כל אשר תשיג הוא הגברת האינפלציה. מתברר כי כלכלנים רבים, אנשי משק והציבור הרחב מתקשים להאמין בתוקף של התיאוריה הזאת, ולכן רבה המהומה סביב מדיניותו של בנק ישראל.

אג'נדה סמויה?

למקרא מאמרו של ד"ר לניר ולמשמע הרצאתו של ד"ר נווה התגנבה למוחי המחשבה, שמאחורי האמירה "המדעית" מצד אחד והטריוויאלית מצד אחר מסתתרת אג'נדה חשובה הרבה יותר, דהיינו ביקורת קשה על ראשי צה"ל האם ייתכן שהטקסטים המסובכים מסתירים את השאלות שבאמת מטרידות את החוקרים: איך מביטחים שצה"ל יהיה צבא חושב? איך בונים ארגון ותרבות, שבהם סייפא וספרא יפרו זה את זה? האם המערכת המדינית-ביטחונית מסוגלת להיעזר בכוחות אינטלקטואליים שאינם בתחום הטכנולוגי? האם הידוק ההכוונה והפיקוח האזרחיים על המערכת הצבאית עשוי לסייע? וכיוצא באלה שאלות נכבדות. נראה כי שני החוקרים אימצו את